

Nr 41.

Ankom till Riksdagens kansli den 8 maj 1913 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med likviderande av förfallen skuld å statslån till Sala—Gysinge—Gävle järnvägsaktiebolag.

I en till Riksdagen den 4 april 1913 avlåten, till bankoutskottet remitterad proposition, nr 217, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för nämnda dag, föreslagit Riksdagen

att — därest ett nytt bolag på de i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder bildas för inköp av Sala—Gysinge—Gävle järnvägsaktiebolags järnväg från Sala till Hagaström samt övertager betalningsskyldigheten för det sistnämnda bolag den 1 juli 1898 beviljade statslån å 1,545,500 kronor att, med nedannämnda undantag, förräntas och amorteras i överensstämmelse med de vid lånets beviljande föreskrivna villkor —

medgiva, att de den 31 december 1912 å berörda statslån förfallna annuitets- och räntebelopp, utgörande tillhopa 300,049 kronor 94 öre, må, räknat från sistnämnda tidpunkt, anses såsom särskilt lån till det nya bolaget, under villkor,

att det särskilda lånet skall innestå räntefritt, tills anståndsrentan å förutnämnda statslån blivit gulden;

att det särskilda lånet därefter skall inbetalas till staten genom fortsättande av de för det ursprungliga statslånet i övrigt stadgade annuitetslikvider, dock med rätt för bolaget att så fort ske kan återgälda det särskilda lånet;

att bolaget icke, förrän det särskilda lånet till fullo guldits, må vare sig öka amorteringen å sina övriga lån utöver de för dem nu gällande amorteringsplanerna eller lämna utdelning å aktierna i bolaget, vid äventyr att det särskilda lånet genast förfaller till betalning;

samt att bolaget skall, i den mån avbetalning sker å de i järnvägen fastställda inteckningar, vilka för närvarande utgöra säkerhet för andra än statens fordringar, och sådant av riksgäldsfullmäktige påfordras, lämna staten inteckning till motsvarande belopp till säkerhet för ifrågavarande särskilda lån.

Utskottet.

Sala—Gysinge järnväg byggdes under åren 1898—1901. För ändamålet beviljades Sala—Gysinge—Gävle järnvägsaktiebolag på vanliga av Riksdagen bestämda villkor ett statslån av 1,545,000 kr., motsvarande hälften av den beräknade byggnadskostnaden 3,091,000 kronor. Den verkliga kostnaden kom emellertid att högst betydligt överstiga den beräknade eller med omkring 876,000 kronor. Därtill bidrogo bland annat ökade materialpriser och höjda arbetspriser samt den omständigheten, att byggnadsentreprenören blev försatt i konkurs och hans borgensmän befunnos insolventa.

Det felande byggnadskapitalet anskaffades genom lån, varigenom bolaget fått dragas med en betydande skuld, till en del placerad i obligationer och till en del svävande.

Bolaget träffades även i trafikavseenden av en missräkning, i det att genom nedläggande av nästan all industriell verksamhet vid Gysinge bruk den förväntade trafikinkomsten från bruket, cirka 50,000 kronor för år, uteblev.

För en del av skulderna, 680,000 kronor, hava de i bolaget intresserade stads- och landskommunerna nödgats ikläda sig borgen, med påföljd att de fått för bolaget betala högst ansevärliga belopp, och därav hårt betungats — så har t. ex. Nora landskommun under år 1911 fått öka sina utdebiteringar med 4,14 kronor pr bevillningskrona endast för amortering å upptaget lån till betalning av aktier och för annuiteter för bolagets lån.

Järnvägsdriften har emellertid år från år förbättrats, men överskottet utöver underhålls- och trafikomkostnaderna har likväl ej varit tillräckligt för föreskrivna amorteringar av de fasta lånen och ränta å hela skulden, vadan bolagets ställning så försämrats, att bolaget under en nära framtid nödgas sannolikt träda i likvidation.

Såsom i statsrådsprotokollet framhålls, blir då staten sannolikt nödsakad till skyddande av sin fordran att övertaga järnvägen och driva den för sin räkning.

I betraktande därav att staten i regel har betydligt högre driftkostnader än enskilda järnvägsbolag, synes det tvivelaktigt, huruvida staten skall kunna trafikera banan utan förlust.

Bolaget har nu framlagt ett förslag till rekonstruktion, gående ut på bildande av ett nytt bolag till övertagande av järnvägen. Aktieägarne i det gamla bolaget skulle avskriva hälften av sitt aktiebelopp och taga aktier i det nya bolaget för återstående hälften. I det nya bolaget skulle en del fordringsägare hos det gamla bolaget, bland dem de aktieäggande kommunerna, taga aktier för sina fordringar, varigenom den svävande skulden komme att minskas med 636,000 kr. Statens den 31 december 1912 till betalning förfallna fordran, i kapital och ränta belöpande sig till 300,049: 94 kronor utom anståndsrentan, skulle anses såsom ett särskilt lån till det nya bolaget, vilket lån skulle innestå räntefritt, till dess statens övriga fordran i föreskriven ordning guldits, varefter berörda belopp 300,049: 94 kronor skulle på enahanda sätt likvideras.

För statens hela fordran ävensom för övriga kvarstående skulder skulle det nya bolaget ikläda sig ansvarighet.

Enligt gjorda beräkningar synes efter rekonstruktionens genomförande driftöverskottet komma att förslå till fullgörande av förbindelserna till staten och övriga fordringsägare och järnvägen således i en framtid bliva en värdefull egendom för aktieägarne.

Efter granskning av det uppgjorda rekonstruktionsförslaget framhåller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att staten billigtvis borde likaväl som andra borgenärer bidra till detsamma; att all sannolikhet talade för att det nya bolaget skulle kunna i enlighet med den uppgjorda planen fullgöra sina förbindelser till långivarna och att i varje fall det syntes vara ställt utom allt tvivel, att bolaget skulle kunna betala annuiteten på sitt statslån.

Även fullmäktige i riksgäldskontoret hava i avgivet utlåtande uttalat sig gynnsamt för bolagets rekonstruktion, som synts fullmäktige vara av sådan betydelse för staten, att fullmäktige icke ansett sig böra avstyrka bifall till förslaget, i vad det avsåge ovannämnda till betalning förfallna annuitets- och räntebelopp 300,049: 94 kronor.

I övrigt vill utskottet hänvisa till innehållet i ovan omförmälda statsrådsprotokoll.

Såsom fullmäktige i riksgäldskontoret erinra, skulle ett bifall till propositionen tillskynda staten en förlust, vilken enligt en av fullmäktige gjord beräkning den 31 december 1912 skulle uppgå till omkring 263,000 kronor. Men om däremot ställes, att efter den ifrågasatta bolagsre-

konstruktionens genomförande staten undgår risken att framdeles övertaga och trafikera järnvägen och i stället kan påräkna att få annuiteterna å sin fordran i behörig ordning erlagda, synas fördelarna för staten vara ganska avsevärda.

Det bör ej heller från statens sida förbises att, då kommuner och enskilda underkastat sig stora uppoffringar för järnvägsförbindelsens åstadkommande, de gjort det i ett syfte, som intimt sammanfaller med statens eget intresse eller att underlätta och höja jordbruket, industrien och övriga näringar i de bygder, som av banan beröras. De gjorda uppoffringarna vila redan nu tungt på kommunerna eller flertalet av dem och bliva uppenbarligen än mera tryckande, om järnvägsrörelsen såsom hittills skall drivas under svåra ekonomiska förhållanden.

Starka skäl tala således för att staten icke undandraget sig att medverka till en omläggning av bolagets affärsställning, helst denna, på samma gång den bereder kommunerna och andra i bolaget ekonomiskt intresserade en lättnad i deras ansvarsförbindelser för eller i deras förhållande till bolaget, medför en väsentlig förbättring i statens ställning såsom fordringsägare till bolaget.

Åberopande vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Kungl. Majts förevarande proposition må av Riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 maj 1913.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservation: av herr *Kristensson*.

Vid detta ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

Av Första kammaren: herrar *von Stapelmohr*, *Neiglick*, *Wallenberg*, *Ekman*, *Carlberg*, *Holmquist*, *Hedenstierna* och *Gustafsson*; samt

av Andra kammaren: herrar *Wijk*, *Olsson* i Blädinge, *Kristensson*, *Leander*, *Hagberg*, *Jonsson* i Gumboda, *Sommelius* och *Berg* i Munkfors.
